

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เอง ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมด ของชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิด เอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนิน วิถีชีวิต ในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

ประโยชน์ของการทำปุ๋ยหมัก

ปุ๋ยหมักมีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งในด้านการเกษตร สามารถช่วยปรับปรุงและรักษาให้ดินมีคุณสมบัติที่ดี อยู่สม่ำเสมอ ในดินที่เสื่อมโทรมหรือดินที่ไม่เหมาะที่จะทำการเกษตร การใช้ปุ๋ยหมักสามารถช่วยปรับปรุงบำรุงดิน ให้สามารถกลับมาใช้ ประโยชน์ได้อีก ในดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ การใช้ปุ๋ยหมักสามารถเพิ่มปริมาณธาตุอาหารให้กับดินได้ หรือกล่าวโดยสรุป คือ ปุ๋ยหมักช่วยปรับปรุงและรักษาสมบัติของดินให้มีความเหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโตของพืช ทั้งทางด้านกายภาพของ ดิน เคมีดิน และทางชีวภาพของดิน รวมทั้งการเพิ่มระดับความอุดมสมบูรณ์ของดิน นอกจากนี้การทำปุ๋ยหมักเป็นการนำเอา เศษวัสดุเหลือใช้ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจากภาคเกษตรกรรม โรงงานอุตสาหกรรม บ้านเรือนมาผ่านกระบวนการหมัก วัสดุเหลือใช้เหล่านี้ ถ้าหากไม่นำมาใช้ประโยชน์จะเกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม การทำปุ๋ยหมักจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมลงได้ ในการทำการเกษตรปุ๋ยหมักมีความจำเป็นอย่างยิ่ง แม้ว่าเกษตรกรจะไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก แต่ปัจจุบัน มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์มานั้นย่อมหมายถึง เกษตรกรเริ่มให้ความสำคัญในการดูแลรักษา ดินมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี และไม่เฉพาะแก่เกษตรกรเท่านั้น ที่ควรเห็นคุณค่าของปุ๋ยหมักแต่มนุษย์ทุกคนควรให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่าของปุ๋ยหมัก ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่า และจำเป็นต่อมนุษย์ที่จะช่วยกันรักษาทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นแหล่งของปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้อย่างยั่งยืน

น้ำปุ๋ยหมักจากเศษอาหารในถังพลาสติก

น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมัก คือหัวใจสำคัญของการปลูกผักที่จะทำให้ผักในแปลงเติบโตงอกงาม มีรสชาติหวานกรอบอร่อย ซึ่งเจ้าของฟาร์มผักเล็กๆ หลายท่านยืนยันว่าปุ๋ยอินทรีย์ให้ประโยชน์มากมายจริงๆ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักใช้น้ำหมักชีวภาพสำหรับให้ปุ๋ยทางใบ และผสมปุ๋ยหมักเพื่อให้ทางดิน

น้ำหมักชีวภาพ คือปุ๋ยอินทรีย์อีกประเภทที่ได้รับความนิยมสูง คนปลูกผักมากันมาก เหมาะสำหรับให้ปุ๋ยทางใบและทางดิน แบ่งตามประเภทวัตถุดิบที่ใช้หมัก 3 ชนิด คือ

1. น้ำหมักชีวภาพ จากพืช แบ่งย่อยได้อีก 2 คือชนิดที่ใช้ผักและเศษพืช เป็นน้ำหมักที่ได้จากเศษพืช เศษผักจากแปลงเกษตรหลังการเก็บ เป็นน้ำข้นสีน้ำตาล มีกลิ่นหอม และชนิดที่ใช้ขยะเปียก เป็นน้ำหมักที่ได้จากขยะในครัวเรือน เช่น เศษอาหาร เศษผักผลไม้ น้ำหมักที่ได้มีลักษณะข้นสีน้ำตาลจางกว่าชนิดแรก และมีกลิ่นหอมน้อยกว่า

2. น้ำหมักชีวภาพ จากสัตว์ เป็นน้ำหมักที่ได้จากเศษเนื้อต่างๆ เช่น เนื้อปลา และเนื้อหอยจะมีสีน้ำตาลเข้ม มักมีกลิ่นเหม็นมากกว่าน้ำหมักผักและต้องใช้กากน้ำตาลเป็นส่วนผสม

3. น้ำหมักชีวภาพ ผสม เป็นน้ำหมักที่ได้จากการหมักพืช และเนื้อสัตว์รวมกัน ส่วนมากมักเป็นแหล่งที่ได้จากเศษอาหารในครัวเรือน เป็นหลักสำหรับคนที่เริ่มต้นปลูกผัก อาจจะยังสับสนกับสูตรการทำน้ำหมัก และปุ๋ยหมัก ซึ่งพัฒนาปรับปรุงไปไกลกว่าสูตรพื้นฐานเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มากขึ้นแบบไม่ต้องพึ่งสารเคมี วันนี้น้ำบ้านและสวนได้รวมสูตรการทำปุ๋ยอินทรีย์ไว้ให้เลือกใช้กัน จากแหล่งที่มาที่หลากหลาย นำไปปรับใช้ตามความเหมาะสมหรือจะพัฒนาไปเป็นสูตรของตนเองก็ได้เช่นกัน บำรุงต้นช่วยให้พืชเจริญเติบโตได้ดี

ส่วนผสม

เศษอาหารในครัวเรือนเป็นหลัก

วิธีทำ

นำเศษอาหารในครัวเรือน ใส่ถังหมักขนาด 120 ลิตร ละลายกากน้ำตาลในน้ำสะอาด 20 ลิตร ใส่ พด.2 คนให้เข้ากัน เทส่วนผสมทั้งหมด ใส่ถังหมัก ปิดฝาถังให้แน่น เปิดฝาทุกวัน ๆ 3 วัน เมื่อครบ 45 วัน นำมากรองด้วยผ้ามุ้งสีฟ้า เอาเฉพาะน้ำจะได้น้ำหมักชีวภาพ 100 ลิตร

วิธีใช้

ใช้น้ำหมักผสมน้ำ ในอัตรา 1:500 รดผักจนถึง เกือบเกี่ยว ทุกสัปดาห์ นำเมล็ดพันธุ์มาแช่จะงอกเร็วขึ้น 20-30% รากยาวกว่า ต้นกล้ายาวกว่าการรอกแบบธรรมดา

การทำปุ๋ยหมักจากมูลไส้เดือน

ปุ๋ยไส้เดือน หรือ ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือน เป็นอีกหนึ่งทางเลือกของเกษตรกรอินทรีย์ เนื่องจากนำไส้เดือนดิน สัตว์ตัวเล็กที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ มาเลี้ยง เพื่อเปลี่ยนองค์ประกอบและเพิ่มจุลินทรีย์ จนทำให้ได้ปุ๋ยหมักที่มีประสิทธิภาพ สามารถบำรุงต้นไม้ได้อย่างยอดเยี่ยม

โดยปุ๋ยไส้เดือนมีลักษณะเป็นเศษอินทรีย์วัตถุที่ไส้เดือนดินกินเข้าไป แล้วย่อยสลายออกมาเป็นมูลที่มีประโยชน์ รูปทรงเป็นเม็ดร่วน สีดำหรือสีน้ำตาล โปร่งเบา จุกความชื้นสูง ระบายน้ำและระบายอากาศดี แฉกมีธาตุอาหารและปริมาณอินทรีย์วัตถุมาก

วิธีทำปุ๋ยไส้เดือน

การทำปุ๋ยไส้เดือนทำง่าย ๆ หลังจากเตรียมอุปกรณ์เพาะเลี้ยงไส้เดือนเรียบร้อยแล้ว นำไส้เดือนที่เลี้ยงไว้ใส่ลงไปในกะละมังผสมกับขี้วัวแล้วคลุกให้เข้ากันนำไปวางในบริเวณที่เย็น ไม้ร้อน จากนั้นหมั่นรดน้ำให้ดินชื้น 3-4 ครั้งต่อวัน ทำไปเรื่อย ๆ ประมาณ 1 เดือนครึ่ง ถึง 2 เดือน ก็จะได้ปุ๋ยไส้เดือนไปปลูกต้นไม้แล้ว

วิธีใช้ปุ๋ยไส้เดือน

- ไม้ใบ ไม้ดอก และไม้ประดับ เช่น เฟิร์น กุหลาบ มะลิ และดาวเรือง ถ้าปลูกในกระถาง ให้ใส่ปุ๋ยไส้เดือนรอบโคนต้น อัตรา 200-300 กรัม/กระถาง ทุก 7-15 วัน (ควรใช้ร่วมกับน้ำหมักไส้เดือนเจือจาง 5 เท่า) ถ้าปลูก ในแปลง ให้ใส่ปุ๋ยหมักไส้เดือนลงบนหน้าดินหรือผสมดินปลูก อัตรา 1.5-2 กิโลกรัม/ตารางเมตร พร้อมคลุมด้วยฟางข้าว (ควรใช้ร่วมกับน้ำหมักไส้เดือนเจือจาง 5 เท่าเป็นประจำทุกสัปดาห์)

จัดทำโดย

- นางไพเราะ สุดสงวน ตำแหน่ง ครู คศ.๑
 - นางปาริชาติ เจริญสุข ตำแหน่ง ผู้ดูแลเด็ก
 - นางเกตุแก้ว อารีพันธุ์ ตำแหน่ง ผู้ดูแลเด็ก
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลกระดังงา
สังกัดเทศบาลตำบลกระดังงา
อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลกระดังงา
สังกัดเทศบาลตำบลกระดังงา
อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม
เรื่องการทำปุ๋ยหมัก และปุ๋ยมูลไส้เดือน

โดย คุณธงชัย แสงบรรจง
ประกอบการเรียนการสอน
(โครงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น)
บ้านเลขที่ ๔๑ หมู่ 7 ต.กระดังงา อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม
081-3039332